

Sygn. akt V GC 2873/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lipca 2017 r.

Sąd Rejonowy w Kielcach V Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący SSR Michał Derela

protokolant st. sekr. sąd. Wioletta Jekielek

po rozpoznaniu w dniu 12 lipca 2017 r.

na rozprawie

sprawy z powództwa: Syndyka masy upadłości Ariusza J. w upadłości likwidacyjnej

przeciwko B. G.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

I - oddała powództwo,

II - zasądza od Syndyka masy upadłości Ariusza J. w upadłości likwidacyjnej na rzecz B. G. 24,16 zł (dwadzieścia cztery zł sześnaście gr) tytułem kosztów procesu.

SSR M. D.

V GC 2873/16

UZASADNIENIE

W dniu 24 października 2016 roku Syndyk Masy Upadłości Ariusza J. w upadłości likwidacyjnej wniósł o uznanie za bezskuteczną wobec powoda umowy sprzedaży samochodu R. (...),35 nr rej. (...) 19, rok produkcji 2007, VIN (...) na rzecz pozwanej B. G. i zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu powód podniósł, że Ariusz J. sprzedał na rzecz pozwanej B. G. prowadzącej działalność gospodarczą pod firmą (...) -KOMIS (...) samochód R. (...),35 za kwotę 18 450,00 zł brutto. Sprzedaż została udokumentowana fakturą VAT (...) z dnia 31.05.2013r. Sąd Rejonowy w Kielcach, Wydział V Gospodarczy, postanowieniem z dnia 24 października 2014 roku, sygn. akt: V GU 26/14, ogłosił upadłość (...) prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Ariusz J. (...) w P.. Powód podniósł, że transakcja sprzedaży z dnia 31 maja 2013r. jest bezskuteczna w stosunku do masy upadłości na podstawie art. 527 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 131 ustawy Prawo upadłościowe. Zgodnie bowiem z art. 131 UPU, w sprawach nieuregulowanych przepisami art. 127-130 UPU do zaskarżenia czynności prawnych upadłego, dokonanych z pokrzywdzeniem wierzycieli, stosuje się odpowiednio przepisy art. 132-134 UPU oraz przepisy Kodeksu cywilnego o ochronie wierzycieli w razie niewypłacalności dłużnika. W przypadku ogłoszenia upadłości dłużnika uprawnienie wierzycieli przysługuje tylko i wyłącznie syndykowi masy upadłości. Artykuł 527 Kodeksu cywilnego stanowi natomiast, że w przypadku gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała

lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Powyższy przepis stosuje się odpowiednio do postępowania upadłościowego na podstawie art 131 UPU.

W niniejszej sprawie spełnione zostały wszystkie przesłanki przewidziane art. 527 k.c. Na skutek umowy sprzedaży przedmiotowego samochodu z dnia 31 maja 2013r. doszło do pokrzywdzenia wierzycieli, którzy mogliby uzyskać zaspokojenie z przedmiotowych ruchomości w toku postępowania upadłościowego. Upadły w 2013r. wyzbył się ok 20 samochodów osobowych, dostawczych oraz ciągników siodłowych, czyli pojazdów, które były podstawowym składnikiem majątku upadłego ale także narzędziem prowadzonej działalności. Wszystkie pojazdy zostały najprawdopodobniej sprzedane za kwoty nieekwiwalentne do ich wartości. B. G. uzyskała korzyść majątkową na skutek tej czynności, nabyła bowiem ruchomość za ceną nieekwiwalentną do jej wartości rynkowej. Pozwana nabyła 6-letni samochód dostawczy R. (...) za kwotę jedynie 18 450 zł brutto, natomiast obecna wartość rynkowa samochodu kształtuje się na poziomie 35 000 zł -38 000 zł. Różnica w tych obu wartościach jest tak znaczna, że nie sposób uznać, iż cena wynikająca z umowy sprzedaży była ceną ekwiwalentną do wartości nabywanej ruchomości. Ariusz J. działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, jak wynika bowiem z listy wierzytelności posiadał wielomilionowe zobowiązania. Półtora roku po zawarciu umowy sprzedaży, została ogłoszona jego upadłość, a jego długi opiewały na kwotę prawie 7 mln zł. Większość tych zobowiązań powstała długo przed ogłoszeniem upadłości Ariusza J..

Spełniona została także przesłanka istnienia po stronie pozwanej świadomości, co do tego, iż sprzedaż ruchomości doprowadzi do pokrzywdzenia wierzycieli Ariusz J.. Pozwana jest osobą prowadzącą działalność gospodarczą w zakresie sprzedaży samochodów osobowych i ciężarowych. Osoba prowadząca komis samochodowy ma największą wiedzę, co do cen obowiązujących na rynku za konkretny model samochodu z danego rocznika. Pozwana nabywając samochód miała świadomość, że cena jest znacznie zaniżona, a co za tym idzie zakup takiej ruchomości powoduje zwiększenie niewypłacalności upadłego.

Pozwana B. G. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa. Podniosła, że nie działała z zamiarem pokrzywdzenia wierzycieli dłużnika, gdyż nie miała żadnej wiedzy na temat jego niewypłacalności. Nie zgadza się, że nabycie samochodu za cenę zaniżoną, stanowi przesłankę wskazującą na jej świadomy udział w pokrzywdzeniu wierzycieli Ariusza J.. Zła wiara w przypadku pozwanej nie zaistniała. W chwili zawierania transakcji, firma pana Ariusza J. nie była postawiona w stan upadłości likwidacyjnej. Pozwana nie mogła zatem wiedzieć, że Ariusz J. posiada wierzycieli. Postanowienie o ogłoszeniu upadłości dłużnika zostało podane do publikacji w Monitorze Sądowym i Gospodarczym nr 20 ((...)) w dniu 30-01-2015 r., poz. 1168. Pozwana podniosła nadto zarzut przedawnienia.

Pozwana podniosła nadto, że transakcja sprzedaży samochodu R. (...),35 VIN (...) za kwotę 18 450 zł została udokumentowana fakturą VAT nr (...) z dnia 31-05-2013 r., a nie jak wskazał powód fakturą VAT o nr (...) z dnia 31-05-2013 r. Faktura VAT nr (...) stanowi jedynie wydruk z programu C. (...). Ariusz J. nabył samochód R. (...) na podstawie faktury VAT nr (...) w dniu 16-05-2013 r. od Spółki (...) Sp. z o.o. Sprzedaż została sfinalizowana po wcześniej zakończonej umowie leasingu nr (...). Powyższe dowodzi faktu wypłacalności Ariusza J., który dysponował funduszami finansowymi na wcześniejszą spłatę umowy leasingu. Pozwana zaznaczyła, że jest to pierwsza i jedyna zawarta transakcja z Ariuszem J., którego poznała za pośrednictwem (...) Sp. z o.o. Tym samym, Ariusz J. był dla niej wiarygodnym i wypłacalnym przedsiębiorcą. Ponadto, pozwana nie posiada samochodu, który jest przedmiotem postępowania, gdyż został sprzedany przez pozwaną na rzecz firmy z Litwy. W dniu 01-07-2013 r. samochód nabyła firma A. B. individvali imone (...), B. V. g. 5 V. za kwotę: 16 000 zł brutto. Powyższa firma jest stałym i pewnym kontrahentem pozwanej, dlatego też na jej rzecz zbyła już kilka samochodów. Dodatkowo, Ariusz J. samochód sprzedał pozwanej za kwotę 18 450,00 zł, a ona sprzedała go na rzecz firmy z Litwy za kwotę 16 000,00 zł brutto. Dlatego też nie widzi po jej stronie jakiegoś przysporzenia majątkowego, które doprowadziłoby do zwiększenia niewypłacalności upadłego. Pozwana zachowała również należyłą staranność co do sprawdzenia kontrahenta, a gwarancję tego dał wcześniej spłacony leasing przez tego przedsiębiorcę. (k. 60-65)

W piśmie z dnia 6 kwietnia 2017 r. powód podtrzymał swoje stanowisko i wniósł o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego P. S. z dnia 14 listopada 2016r., wykonanej na zlecenie Sądu Rejonowego V Wydziału Gospodarczego w K. w sprawie o sygn. akt V GUp 16/14 w przedmiocie wyceny wartości rynkowej w danych zbycia przez

upadłego Ariusza J. pojazdów mechanicznych. Biegły oszacował wartość samochodu na dzień sprzedaży pozwanej na kwotę 32 759,00 zł brutto. Kwota za jaką dłużnik wykupił samochód od leasingodawcy, nie jest ani miarodajna ani właściwa do ustalenia rynkowości ceny. Forma leasingu daje korzyści, jedną z nich jest m. in. preferencyjna cena wykupu po zakończeniu umowy.

Jak wynika z listy wierzytelności, dłużnik posiada wielomilionowe zadłużenie wobec swoich wierzycieli. Co najmniej od 2011 roku podejmował działania mające na celu pokrzywdzenie wierzycieli. Jeden z wierzycieli, spółka (...) S. A. w P. wniosła o uznanie za bezskuteczne w stosunku do niej 2 umów darowizny nieruchomości, mających miejsce w 2011r. Sądy w obu instancjach przychyliły się do żądania pozwu. Sąd ustalił, że już 2010 r. dłużnik nie regulował swoich zobowiązań. Przesłanka wiedzy osoby trzeciej o dokonaniu przez dłużnika czynności prawnej z pokrzywdzeniem wierzycieli nie jest uzależniona od złej wiary tej osoby, a zwłaszcza od porozumienia się w tym względzie osoby trzeciej z dłużnikiem. Z posiadaniem przez osobę trzecią wiedzy o tym, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (co jest trudne lub wręcz niemożliwe do udowodnienia), zrównana została sytuacja, gdy osoba trzecia przy zachowaniu należytej staranności mogła tę wiedzę uzyskać (a zatem, gdy brak tej wiedzy jest zawiniony). Istotne jest czy pozwana przy zachowaniu należytej staranności, z uwzględnieniem charakteru prowadzonej przez nią działalności, mogła ustalić czy czynność ta będzie dokonana z pokrzywdzeniem wierzycielem. Zdaniem powoda, pozwana nie wykazała aby podjęła jakiegokolwiek czynności w tym celu. Zarzut przedawnienia jest bezpodstawny, bowiem terminy przewidziane w przepisach prawa zostały zachowane - powództwo zostało wytoczone przed upływem dwóch lat od ogłoszenia upadłości dłużnika (art. 132 ust 2 prawa upadłościowego). (k. 78)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Ariusz J., prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą Ariusz J. (...) w P., był właścicielem (...), 35 nr rej. (...), rok produkcji 2007 (nr VIN (...)). Samochód ten wykupił on w dniu 16 maja 2013 r. od Spółki (...) Sp. z o.o. w W., za kwotę 12.567,35 zł (10.217,36 zł netto), z tytułu wcześniejszego zakończenia umowy leasingu. (bezsporne, faktura k. 67)

Następnie, w dniu 31 maja 2013r. Ariusz J. sprzedał przedmiotowy samochód pozwanej B. G., prowadzącej działalność gospodarczą pod firmą (...) - Komis (...), za kwotę 18 450 zł (15.000 zł netto), z którego tytułu wystawił fakturę VAT nr (...). (bezsporne, faktura k. 66)

Pozwana B. G. sprzedała następnie w dniu 1 lipca 2013 r. przedmiotowy samochód na rzecz firmy z Litwy A. B. individuali imone (...) za kwotę 16 000 zł (bez VAT), z tytułu czego wystawiła fakturę VAT nr (...). (dowód: faktura k. 68)

Postanowieniem z dnia 24 października 2014 roku sygn. akt: V GU 26/14 Sąd Rejonowy w Kielcach Wydział V Gospodarczy ogłosił upadłość Ariusza J. obejmującą likwidację majątku (bezsporne).

Sąd zważył, co następuje:

Powyżej ustalone okoliczności faktyczne są bezsporne. Okoliczność dalszej sprzedaży samochodu przez pozwaną w dniu 1 lipca 2013 r. za kwotę 16 000 zł Sąd przy tym ustalił na podstawie twierdzeń pozwanej i odpisu faktury VAT nr (...), która nie budzi wątpliwości jako dokument prywatny.

Zgodnie z art. 131 ustawy Prawo upadłościowe (poprzednio Prawo upadłościowe i naprawcze), w sprawach nieuregulowanych przepisami art. 127-130 upu, do zaskarżenia czynności prawnych upadłego, dokonanych z pokrzywdzeniem wierzycieli, stosuje się odpowiednio przepisy art. 132-134 oraz przepisy Kodeksu cywilnego o ochronie wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika. Artykuł 527 §1 Kodeksu cywilnego stanowi natomiast, że w przypadku gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć.

Zgodnie z art. 6 kc, ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która wywodzi z niego skutki prawne. Na powódzie więc co do zasady spoczywa ciężar udowodnienia wszystkich przesłanek określonych w art. 527 §1 kc, w szczególności tego, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Art. 527 § 2 kc stanowi, że czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności.

W ocenie Sądu, okoliczności wynikające z dokumentów dołączonych do pozwu pozwalają prima facie na stwierdzenie, że dłużnik Ariusz J. mógł dokonać sprzedaży samochodu za niższą cenę od jego wartości z pokrzywdzeniem wierzycieli. Jakkolwiek miarodajnym dowodem na wartość rynkową samochodu winna być opinia biegłego sporządzona w sprawie, to pozwana nie kwestionowała hipotetycznej wartości ustalonej na 36.383 zł w opinii złożonej przez powoda, sporządzonej na potrzeby innej sprawy.

W pierwszej kolejności Sądu poddał ocenie, czy pozwana wiedziała o tym, że dłużnik dokonuje czynności z pokrzywdzeniem wierzycieli lub czy zachowaniu należytej staranności mogła się o tym dowiedzieć.

W niniejszej sprawie nie ma zastosowania domniemanie z art. 527 § 4 kc, zgodnie z którym jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli korzyść majątkową uzyskał przedsiębiorca pozostający z dłużnikiem w stałych stosunkach gospodarczych, domniemywa się, że było mu wiadome, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Z oświadczenia pozwanej bowiem wynika, że była to jednorazowa czynność prawna z dłużnikiem, a powód nie udowodnił, ani nawet nie twierdził, żeby pozwana pozostawała z dłużnikiem w stałych stosunkach gospodarczych.

Rację ma powód, że posiadanie przez osobę trzecią wiedzy o tym, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli może być trudne do udowodnienia, jednakże nie może to zwolnić strony z inicjatywy dowodowej. Powód nie podjął mimo to żadnej inicjatywy dowodowej w tym kierunku, w szczególności nie wnosił o dopuszczenie dowodu z zeznań stron transakcji (pозwanej i Ariusza J.) lub innych osób mających wiedzę o okolicznościach sprzedaży. Nie można a priori zakładać, że strony zataiłyby fakty niekorzystne dla pozwanej, a w każdym razie dowody takie mogłyby pozwolić na poczynienie pewnych ustaleń lub wysnucie domniemań faktycznych, np. w oparciu o stanowiska stron w przedmiocie ceny i przyczyn jej takiego ustalenia oraz w przedmiocie wiedzy odnośnie sytuacji sprzedającego. W konsekwencji, brak jest podstaw do uznania, że pozwana wiedziała, że Ariusz J. dokonuje sprzedaży samochodu z pokrzywdzeniem wierzycieli. Nie ma też żadnych podstaw do takiego domniemania faktycznego. Nie ma bowiem zakazu sprzedawania samochodów poniżej ich wartości rynkowej, co może się wiązać np. z chęcią szybkiego uzyskania gotówki.

Na uwagę zasługuje trafny pogląd zawarty w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2003 r. (II CK 193/02, LEX nr 599525), iż art. 527 § 1 k.c. nie precyzuje kryteriów, według których należy określać zachowanie przez osobę trzecią należytej staranności w celu powzięcia wiadomości o działaniu dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, Ocena taka winna być zatem dokonywana z uwzględnieniem okoliczności konkretnej sytuacji, w której osoba trzecia działała. Przeprowadzenie jej wymaga porównania zachowania osoby trzeciej z zachowaniem oczekiwanym, w określonych warunkach, od osoby postępującej rozsądnie, zgodnie z zasadami współzycia społecznego i uczciwego obrotu. Jedynie odstępstwo od takiego wzorca postępowania może uzasadniać stwierdzenie, że brak wymaganej od osoby trzeciej wiedzy wynikał z niezachowania przez nią należytej staranności. Art. 527 § 1 k.c. nie statuuje, jako zasady, obowiązku osoby trzeciej poszukiwania we wszelkich dostępnych jej źródłach informacji o ewentualnym zadłużeniu swojego kontrahenta. Przewidziana w tym przepisie ochrona wierzyciela realizowana kosztem osoby trzeciej, znajduje usprawiedliwienie w nagannej postawie tej osoby. Przyjęcie poglądu, zgodnie z którym w każdym przypadku brak starań osoby trzeciej w kierunku wykrycia celu podejmowanej przez dłużnika czynności przesądzałby o skuteczności akcji pauliańskiej, prowadziłyby nie tylko do oderwania odpowiedzialności osoby trzeciej od powyższej zasady, ale i zachwiania płynności obrotu, a nawet podważenia jego pewności.

W niniejszej sprawie należy podkreślić, że sprzedaż samochodu przez dłużnika miała miejsce w maju 2013 r. – prawie na półtora roku przed ogłoszeniem upadłości dłużnika. Nie bez znaczenia jest, na co wskazywała pozwana, że bezpośrednio przed sprzedażą jej samochodu, dłużnik wykupił go przed terminem od firmy leasingowej, zatem wiedziała ona, że posiadał w tym momencie pewne środki pieniężne.

Jak wynika z protokołu kontroli podatkowej dołączonego do pozwu, dłużnik przynajmniej do listopada 2013 roku prowadził działalność gospodarczą na dużą skalę, świadcząc cały czas usługi transportowe i posiadając lub leasingując kilkadziesiąt samochodów. Z 19 pozostałych umów sprzedaży samochodów, wskazywanych przez powoda jako dokonane na szkodę wierzycieli, aż 18 dłużnik dokonał dopiero w październiku-listopadzie 2013 roku, czyli kilka miesięcy po sprzedaży samochodu pozwanej. Co więcej, załączona kserokopia wyroku Sądu Rejonowego w Pińczowie sygn. akt II K 16/15 z dnia 30 marca 2016 r. wskazuje, że Ariusz J. został skazany za udaremnianie zaspokojenia wierzycieli w okresie od 21 października do 12 grudnia 2013 r., a wymienione w tym wyroku orzeczenia sądów, których wykonanie udaremniał, pochodziły z listopada-grudnia 2013 r.

Mając powyższe na uwadze, o ile nawet pozwana mogła wiedzieć w maju 2013 r., że Ariusz J. ma jakieś kłopoty finansowe, to brak jest podstaw, aby przy skali prowadzonej wówczas przez dłużnika działalności i posiadanej floty pojazdów, przypisać jej powinność dowiedzenia się, że działa on na szkodę wierzycieli. Ponownie należy przy tym wskazać, że nie udowodniono, że miała ona jakkolwiek wiedzę odnośnie sytuacji Ariusza J.. Nawet jednak gdyby tak było, to z doświadczenia życiowego wiadomo, że zwłaszcza w okresie kryzysu gospodarczego sprzed kilku lat, przejściowe problemy finansowe były doświadczane przez wielu przedsiębiorców i nie były one same w sobie niczym nadzwyczajnym. Jak wynika z omawianych dokumentów, załamanie prowadzonej na szeroką skalę działalności dłużnika nastąpiło dopiero w okresie październik-listopad 2013 r. Trudno wymagać od pozwanej, żeby uzyskiwała szczegółowe informacje, w jakim stopniu rzeczywiście zadłużona jest firma (...) w stosunku do jej majątku. Odwołując się w konsekwencji do cytowanego orzeczenia Sądu Najwyższego, brak jest w ocenie Sądu podstaw do przypisania pozwanej naganności postępowania.

Należy także podkreślić, że fakt prowadzenia przez pozwaną działalności w zakresie handlu samochodami, jakkolwiek uprawdopodobnia powinność pewnego rozeznania w tym przedmiocie, nie świadczy o tym, że ma ona wiedzę biegłego z zakresu wyceny pojazdów lub dostęp do odpowiednich programów komputerowych i baz danych. Strony przy tym widziały stan tego indywidualnego samochodu. O tym, że ceny zakupu samochodu 15.000 zł netto pozwana nie uważała za wyjątkowo atrakcyjną świadczy, że samochód ten następnie sprzedała za kwotę 16 000 zł. W braku dowodów przeciwnych, brak jest jakichkolwiek podstaw do zanegowania prawdziwości danych wskazanych przez strony transakcji na fakturze VAT nr (...) (k. 68), w szczególności do domniemania, że pozwana sprzedała samochód za wyższą cenę.

Mając powyższe na uwadze, Sąd z uwagi na zasady ekonomii procesowej nie dokonywał stanowczych ustaleń, czy zaistniały pozostałe przesłanki z art. 527 §1 kc, gdyż nawet w razie ich istnienia, nie wykazano, że pozwana wiedziała o tym, że dłużnik dokonuje czynności z pokrzywdzeniem wierzycieli lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się o tym dowiedzieć.

Wobec powyższego, powództwo należało oddalić.

O kosztach procesu orzeczono na zasadzie art. 98 §1 k.p.c., zasądając od powoda na rzecz pozwanej kwotę 24,16 zł, na co składa się koszt poświadczeń dokumentów.

SSR M. D.